UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartoli Consilia, Quæstiones, & Tractatus

Bartolus

Lugduni, 1567

Tractatus De insignijs et armis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96124

Visual Library

legitim: ſecundum diſtinctionem ſ. dictam ⁊c.

7 **Ad quintum** Queritur, ſi aliquis † vult defendere ſe, ⁊ res ſuas occaſione repreſaliarū captas, qualis cognitio debeat adhiberi: Ad quod dic, quod ſi quidem poſt capturam eſt facta perfecta executio. vel quia res vendita, vel data in ſolutum, ſecundum ea que dixi ſ. eadem q. ij. tunc adhibetur cognitio ordinaria, nec habet locum officium iudicis in hac cognitione. vt ff. de re iud. l. a diuo Pio. §. ij. ſi poſt addictū. Si vero perſona, vel res adhuc durat capta, nec eſt facta executio, tunc ille qui vult perſonam, et res defendere, iudicis officium implorabit, per quod fiet ſibi editio omniū actorū quorum vigore captus eſt ipſe vel res eius, vt C. de eden. l. is apud quem. vt li. pen. l. ij. ff. de eden. l. l. §. edēda, ſemper edenda ſunt que facta ſunt in abſentem, vt d. l. is apud quē, ſecundum ſecundam lecturam. Quibus adhibitis poteſt opponere quis vel ex parte cauſe iniuſte, vel ex defectu cōcedentis, vel modi vel ex eorum defectu perſone, vel rei capte que capi non poterat, vt ex predictis patet, ⁊ in hoc etiam adhibebitur ſummaria cognitio, vt ff. de re iud. l. a diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. Sed dubitatur an ſuper hoc poterit impetrare cognitionē extra illum locum, ſecundum ea que dixi. ſ. ij. q. Reſpon. ſi quidē vellet hoc impetrare ſup cognitione, que adhibetur officio iudicis nō poſſet q2 ſm hoc diuideret cōtinētiā cauſe. l. nulli. C. de iudic. hoc enim pertinet ad offm̄ iudicis exequentis. in d. §. ſi ſuper rebus ⁊ ſi ſuper hoc vellet principaliter agere cōpetētibus actionibus poſſet, ſecundum ea que dicta fuerunt ſ. ij. q. ij.

ADDITIONES.

a Tho. D. ¶ Sua authoritate. Not. hanc deciſionem. Barto. ⁊ per ipſam conſuluit Pau. de Caſt. in conſi. cccxiiij. inc. ſuper eo quod primo loco. in primo dubio, vbi videas.

b ¶ Ad quartum. Vide Alexan. de Imo in l. filiuſfa. in add. bar. ff. de dona. in verſic. preterea ſolennitas feriarum. ⁊ in l. j. §. ſed excipiuntur ff. de ferijs. in additione incip. Adde inquantum. ⁊ Bal. in l. milites. C. de teſta. mil. ⁊ facit quod debitor ſuſpect⁹ de fuga, poteſt per iudicem perſonaliter capi, ⁊ incarcerari tempore feriato in honorem Dei, ſecundum gloſſ. fin. in l. fin. verſi. fideiuſſionis. C. de fer. quam Bald. ⁊ alij ibi ſequuntur. et illam pro ſingulari etiam allegat Bal. in c. fin. extra de ferijs. vbi ampliat etiam ſi ferie eſſent ſolenniſſime, vt natiuitatis vel paſche domini cum concor. de quibus per do. Iaſ. in l. ij. ff. de iuriſ. om. iu. i. ⁊ in l. ij. §. fin. ff. eo. ⁊ in l. plerique eo ff. de in ius voc. et do. Io. Baptiſt. de ſancto Seue. plene in tract. de debito. fugi. in viij. q. prin. ⁊ Alexan. in l. diuus. ff. de fer. ⁊ glo. illam etiam reputat ſin. Ang. de are. in §. j. Inſti. de act. ⁊ vide que no. Bald. per illā glo. in l. fin. C. de exhib reis. Et adde ad Iaſ. vbi ſupra. Th.

1 ☞ Exacto pro repreſalijs quomodo ſuccurratur in propria ciuitate contra illum cuius occaſione conceſſe fuerunt repreſalie.
2 Contra officialem negligentem facere iuſtitiam quomodo ſuccurratur pro repreſalijs exacto.
3 Exactus non poteſt capere homines, ⁊ res illius ciuitatis, in qua exactus fuit pro repreſalijs.
4 Titulus, quod quiſq; iuris, non hʒ locum in executione facti.

Decima principalis queſtio eſt de remedijs exacti per repreſalias, circa quod queruntur plura. Primo queritur an exacto ſuccurratur in ciuitate propria contra illum priuatum cuius occaſione ſunt conceſſe. Secundo an exacto ſuccurratur cōtra rectorem qui neglexerit facere iuſtitiam, cuius occaſione fuerunt repreſalie conceſſe. Tertio an talis exactus poſſit ſine alia conceſſione capere homines, ⁊ res ciuitatis, in qua captus fuit exactus occaſione repreſaliarum, ⁊c.

a 1 **Ad primum** [a] queritur, † an exacto ſuccurratur in ciuitate propria, cōtra illū priuatū, cuius occaſione conceſſe ſunt repreſalie. Iac. de Are. tāgit hoc. ff. de verb. oblig. l. ij. §. fi. ⁊ dt ꝙ huic exacto ſuccurritur cōtra illum. per tex. l. j. ff. de neg. geſt. ⁊ l. licet. §. fin. ff. nau. caup. ſtab. l. ſi vero. § cū aūt legis. ff. de his qui deie. vel effu. Sed contrariū videtur determinatum per gl. in verb. quod accepit. in l. ſi quis dolo. §. j. ff. de re iudi. Nā iſte non exigitur ꝑpter delictum illius priuati, ſed propter delictum totius ciuitatis, denegantis facere iuſtitiam, vt in precedentibus dictum eſt, ⁊ ideo ſic dico. Aut repreſalie ſunt conceſſe cōtra ipſum iudicem vel officialem qui non fecit iuſtitiam quod poteſt fieri, vt dixi ſ. vj. q. j. ⁊ ille eſt exactus, aut eſt exactus alius de ꝓpſo non officialis. Primo caſu, aut ille officialis non fecit iuſtitiam ſ. faciendo aliquid iniuſtum, aut denegando facere iuſtum. Primo caſu, illi officiali nō ſuccurritur contra illum principalem debitorem, vt not. in dicta l. ſi quis dolo. §. j. Secundo caſu ſuccurritur ei contra principalem debitorem. tex. eſt not. C. de exact. tribu. l. miſſi opinatores. in fi. li. x. Secundo quando exactus eſt alius de populo, eſt vera opinio Iaco. de Are. per l. alleg. per eum, propter quod puto, quod ille captus ſoluens poteſt petere quod ſibi cedantur actiones contra illum principalem debitorem. vt l. licet. §. fin. ff. nau. caup. ſtab. ad ſimilitudinem correi fideiuſſoris, et eius qui exactus eſt per hypothecariam, ⁊c.

2 **Ad ſecundum** queritur, † an exacto ſuccurratur contra rectorem qui neglexerit facere iuſtitiam. Ad quod reſpondetur quod ſicut contra principalem debitorem ſuccurritur, vt dixi ſupra proxi. q. ſic contra officiales etiam ſi ipſi ſunt debitores, vt ſ. probatum eſt in precedentibus ſed hoc fiat cum ordine. Primo enim conueniendus eſt ipſe principalis debitor, et quo exiſtente non ſoluendo, vel non reperto, peruenitur ad illum qui principaliter iuſtitiam facere neglexit, vt l. j. in princ. ff. de magiſt. conuenien. ⁊ C. de conue. fiſ. debi. l. quoniam Augerio. lib. x. ⁊ ipſo iudice non exiſtente ſoluendo, venitur ad alios officiales, qui requiſiti cum poſſent alios cogere ad faciendum, alijs ſoluere neglexerunt. arg. j. §. nunc tractemus. ff. de tutelis, ⁊ rationibus diſtrahendis.

3 **Ad tertium** queritur, an talis † exactus poſſit ſine alia conceſſione capere homines ⁊ res ciuitatis, in qua captus fuit exactus occaſione repreſaliarum: Et videtur quod ſic. per titu. ff. quod quiſque iuris. Preterea, vt dictum eſt, repreſalie ſunt quoddam bellum, licet eo ipſo quod vna ciuitas, que poteſt bellum indicere contra vnam ciuitatem ⁊ facit illam ſibi hoſtem, eo ipſo illa contra quam indicitur, videtur illam indicentem etiam ſibi hoſtem facere, vt ff. de capti. l. hoſtes ⁊ ſic ab vtraq; parte ſunt captiuitates ⁊ poſtliminia.
4 Contrarium puto verum. † Nam titu. ff. quod quiſque iuris, loquitur in iuris executione, vt ſi ciuitas vna conceſſit repreſalias contra aliam ex cauſa non legitima vel modo non legitimo ex eadem cauſa, vel eodem modo poſſunt concedi contra aliam non autem habet locum in executione facti. Nam ſi vna ciuitas aliquid facit de facto, non poteſt priuatus eodem modo facere de facto: tūc enim permittitur vindicta, et vindicatio quod non lic. l. ſcientiam. §. qui cum aliter. ff. ad. l. Aquil. Non obſt. qd dicitur, quod ſtatim ex vtraque parte bellum videtur indictum: quia illud procedit, quando bellum ex vtraque parte indicitur vniuerſaliter, hic autem ex parte indicentis vni perſone tātum conceditur non autem cuilibet de populo, ⁊ ſic non poteſt intelligi ex aduerſo, quod quilibet de populo poſſit capere, ꝓpter quod populus concedens repreſalias hoc facit ſupplens defectum ſuperioris, vt dictum eſt ſupra in j. queſt. principali. Sicut ergo ſi ſuperior hoc conceſſiſſet, alius non poſſet ſua authoritate capere, ita ex aduerſo, nec hoc caſu, ille ergo, qui eſt exact⁹ ſi paſſus eſt iniuſtitiam, petat a terra ſua repreſalias more legitimo, alias ſua authoritate non poteſt exercere, ⁊c.

ADDITIO.

a Tho. Dip. ¶ Ad primum Adde Bart. in l. nam ⁊ Seruius. in prin. ff. de neg. geſt. ⁊ vide Alexan. in l. dedi. §. fi. circa med. ff. de cōdi. ob cau. ⁊ in l. ij. §. item ſi ex facto. ff. de ver. obli. ⁊ ibi apoſtil.

¶ Explicit Tractatus Repreſaliarum editus a do. Bar. a Saxofer. leg. doct. Peruſino.

Tractatus De inſignijs et armis.

1 ☞ Inſignia conceſſa dignitati, vel officio, portat ille qui habet dignitatem illam, vel officium, alij non.
2 Inſignia ſingularis dignitatis, puta Regis nemo defert, nec rebus ſuis depingere facit principaliter, acceſſorie ſic.
3 Habentes ex conceſſione inſignia, ⁊ arma, illi ſoli illis vtuntur. Arma Bar. ⁊ ſucceſſorum ex conceſſione, eſt Leo rubeus cum duabus caudis in campo aureo.
4 Quilibet poteſt ſibi aſſumere arma, ⁊ inſignia illa portare, ⁊ rebus proprijs impingere.
5 Portans arma, vel inſignia vnius, quomodo, et quando poſſit prohiberi ⁊ per quem.
6 Aſſumēs arma vel inſignia alterius, que portauit ab antiquo, ſi ille veriſimiliter non ledatur, nec iniuriatur, licite aſſumit, et portat
7 Faciens ſignum vnius artificis quod facit in gladijs, ⁊ alijs operibus, licite prohibetur ab illo, et etiam a quolibet tertio.
8 Notarius non poteſt aſſumere ſignum alterius, ⁊ ſi aſſumit prohiberi poteſt. Fabricator chartarum poteſt prohiberi vti ſigno alterius fabricatoris.

Haben

9 Habere arma ex conceſſione Principis prodeſt, quia alijs preffertur, ⁊ non poteſt ab alio prohiberi.
10 Arma, ſeu inſignia domus tranſeunt in omnes deſcendẽtes de illa agnatione.
11 Baſtardi non vtuntur inſignijs de iure, licet de conſuetudine non ſeruatur in Tuſcia.
12 Signum ſocietatis ſocietate diuiſa apud quẽ remanere debeat.
13 Inſignia, ſeu arma qualiter ſunt pingenda, inſigenda, ſeu portanda.
14 Animalia que portantur in armis ſi depinguntur in vexillis, facies debet reſpicere haſtam, ſecus ſi pars animalis portaretur.
15 Animalia quando deſignantur, debent deſignari in nobiliori actu eorum, etiam quo magis ſui vigorem oſtendunt.
16 Leo, Vrſus, ⁊ ſimilia ſunt pingenda erecta, eleuata, ⁊ ore mordaci, ac pedibus radentibus.
17 Equus deſignandus eſt rectus ⁊ eleuatus, quaſi ſaliens.
18 Agnus deſignatur, quaſi plane ambulans per terram.
19 Pes dexter ſemper debet antecedere, qñ animal deſignatur.
20 In vexillis inſpicitur illa pars que reſpicit portantẽ, non pars conuerſa.
21 Facies animalis depicti in vexillis turbarum, non debet reſpicere tubam.
22 Si duo animalia inuicem ſe reſpicientia portantur pro inſignijs non refert quomodo pingantur in vexillis
23 Inſignia conſiſtentia in varietate diuerſorum colorum, quomodo depingantur.
Locus prior, ⁊ ſuperior nobilior eſt poſteriore, ⁊ inferiore.
Color nobilior debet poni prope haſtam
24 Aureus color nobilior eſt ceteris, ⁊ per eum figuratur Sol.
Nil nobilius luce.
25 Color rubeus, ſeu purpureus repreſentat ignem, ⁊ eſt nobilis.
26 Aſureus color eſt tertius, ⁊ repreſentat aerem
27 Color albus eſt nobilior nigro ⁊ color niger eſt infimus.
28 Arma que portantur in veſtibus, ſuperior pars debet reſpicere caput, inferior pedes.
Nobilior pars armorum debet reſpicere latus dextrum.
29 Arma que pingenda ſunt a parte poſteriori hominis, pars nobilior debet reſpicere latus ſiniſtrum hominis.
Mos ſcribendi noſter, quare ſit nobilior more ſcribendi Hebreorum.
Bartolus didicit literas Hebreas.
30 Litere, ⁊ arma in ſigillis per conuerſum inciduntur.
31 Arma in clypeis depingenda nobilior pars debet reſpicere partem clypei, que in portando reſpicit latus dextrum.
32 Arma depingenda in coopertorijs equorum nobilior pars reſpicere debet caput equi.
33 Arma quomodo pingantur in coopertorijs lectorum, in parietibus, ⁊ alijs locis ſtabilibus.

HOrum gratia de inſignijs ⁊ Armis, que quis in vexillis, ⁊ clypeis portat, videamꝰ. † Primo, an hoc ſit licitum, ⁊ eo caſu, quo eſt licitum, qualiter ſint pingenda, et portanda. Circa quod dico, quod quedam ſunt inſignia dignitatis, vel officij, que portare poteſt quilibet habens illam dignitatem, vel officium, vt inſignia proconſularis, et legatorum, vt l. j. ff. de offic. proconſul. et leg. ⁊ de rer. diui. l. ſanctum. ſicut de facto videmus hodie inſignia epiſcoporum, ⁊ iſta poteſt portare quilibet habens illam dignitatem. d. l. alijs autem portare non licet, imo portans incurreret crimen falſi vt ff. de falſis. l. eos. §.
a fina. ⁊ ideo puto, quod ille qui portat inſignia doctoratus[a], cum
2 non ſit doctor, teneatur illa pena. † Quedam ſunt inſignia cuiuſlibet ſingularis dignitatis vt videmus, quilibet Rex, quilibet Princeps, ⁊ ceteri potentiores habẽt arma, ⁊ ſua inſignia,
b ⁊ iſta nemini alteri licet deferre, vel ſuis rebus depingere[b], vt C. de his qui pen. nomi. l. j. ⁊ no. in authen. de mand. princip. §. penul. quod intellige principaliter, ſed acceſſorie non eſt prohibitum, vt puta in ſignum ſubiectionis ſuperponere inſignijs proprijs, inſignia domini Regis vel Comitatus. hoc de con-
3 ſuetudine obſeruatur. Quedam ſunt inſignia † ſeu arma priuatorum hominum ſeu nobilium, vel popularium, de iſtis quidam reperiuntur qui habent arma, et inſignia, que portant ex conceſſione Imperatoris, vel alterius domini, vt vidi concedi multis a Sereniſſimo Principe Carolo iiij. Rom. Imperatore,
c necnon Rege Bohemie, ⁊ mihi tunc conſiliario[c] eius conceſſit inter cetera, vt ego ⁊ ceteri de agnatione mea Leonem rubeum cum caudis duabus in campo aureo portaremus, et iſtis licet portare talia inſignia, nec eſt dubium. De Principis em̃ poteſtate diſputare, ſacrilegium eſt, vt C. de crimi ſacril. l. ij. ad idẽ. C. vt nemi. lic. ſine iudic. auth. in rub. ⁊ nig. ſine enim iudicis authoritate prohibetur. ergo cum iudicis authoritate permitti-
4 tur. Arma autem † quidam ⁊ inſignia ſibi aſſumunt propria authoritate, ⁊ iſtis an liceat, videndum eſt, ⁊ puto quod licet, ſicut enim nomina inuenta ſunt ad cognoſcendum homines. C. de inge. ma. l. ad recognoſcendos, ita etiam iſta inſignia ad hoc inuẽta ſunt. ff. de rer. diuiſione. l. ſanctum. ſed talia nomina cuilibet licet imponere ſibi ad placitum. d. l. ad recognoſcendos. ⁊ ff. de falſ. l. falſi nominis. in princip. ita iſta inſignia cuilibet portare,
d ⁊ impingere in ſuo, tamen non alieno[d], vt C. vt nem. lice. ſine iudic. authorit. ſign. l. ij. ⁊ ibi gloſſ. in verb. aliquis. ⁊ facit c. dilecta. ⁊ ibi gloſſ. in verb. vnum corpus. extr. de exceſſ. prelat. Sed que-
5 ro, vnus † portat certa arma, vel inſignia, alius vult portare eadem, an licet vel prohiberi poſſit? Videtur quod poſſit portare, quia quilibet poteſt ſumere nomen alterius. ff. ad Trebellia. l. facta, §. ſi dande. verſic. ſi vero nominis, de leg. ij. l. cum filius. §. pater. ⁊ poſſunt eſſe plures einſdem nominis, vt l. duo ſunt Titij. de teſta. tut. ⁊ de legat. ij. l. ſed ⁊ ſi quis ſeruum. §. ſi inter duos ergo poteſt quis ſumere arma aliena, et plures eadem inſignia portare, vel rebus imponere poſſunt, cum vtrunque fiat ad cognoſcendum. E contra videtur de reg. iur. l. id quod noſtrum, ſi enim prius eſt noſtrum ſine facto noſtro a nobis auferri nõ põt. Sed hoc non bene facit loquitur enim in his quibus plures in ſolidũ vti non poſſunt, alias ſecus vt in vſu platee, balnei theatri ⁊ ſi. l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculuz. ff. cõmoda. Preterea ſignum quod portat alias non eſt vnum ⁊ idem, imo ſunt diuerſa habentia tamen eandem ſimilitudinez. Ad deciſionẽ ergo p̃dictorum premitto quod ſignũ alienuz portare ꝓhibere poteſt ille cuius eſt ſignum ſeu petere ꝙ ꝓhibeatur ſi ex hoc ipſo iniurietur: qꝛ forte ille cum vituperio portat, ſeu tractat. C. de epiſc. aud. l. mine. ⁊ eſt expreſſum extra de exceſ. p̃la. c. dilecta argum. C. de Iude. l. Iudeos, quos. Secundo de hoc põt conqueri quilibet tertius qui leditur, ⁊ ad ipſius petitionem poteſt prohiberi ne portet. C. de his q̃ pe. no. l. j. ⁊ ibi no. ⁊ in auth. de mã. prin. §. pe. Tertio ſi iudex ex offõ ſuo viderit hoc ad ſcandalũ poſſe eſſe ⁊ diſſenſionez ſubditoꝝ poteſt prohibere arg. C. de lati. lib. tol. l. j. §. ſed ⁊ qui domini, vbi circa eos qui pileati incedunt, lex Iul. ſtatuit ne populus decipiatur, expreſſius extra de Iud. c.
6 in nonnullis. His premiſſis † in q. premiſſa diſtinguit, ꝙ ſi vnus aſſumit arma, q̃ alius portauit ab antiquo, ⁊ illius non intereſt, nec ex hoc veriſimiliter ledi poteſt. exemplum, vnus Theutonicus tempore indulgentie iuit Romam, vbi reperit quendam Italicum portantem arma antiquorum ſuorum, ⁊ inſignia, volebat de hoc, conqueri. Certe non poterat, tanta eſt enim diſtãtia inter vtrunq; locum. ſiue domicilium, quod ex hoc ille primus ledi non poſſet, ⁊ in his in quibus quadaz publica facultate quis occupat ſibi vſum, non licet queri, niſi ex magna cauſa vt ff. ne
7 quid in flumi. publi. l. j. §. ſunt autem qui putant, † quandoque p̃t cõtingere, quod alterius põt multũ intereſſe. quid enim ſi odijs plenus cuiꝰ vite multi inſidiant, aſſumat arma, ⁊ inſignia hominis quieti, ⁊ pacifici? Certe illius intereſt: ⁊ poterit facere eũ prohiberi, ſi vituperoſe portet, vt dictũ eſt: multo fortiꝰ poteſt peti prohibitio, ne ex hoc propter vnionem armoruz alius pro alio occidat, vel iniurietur. Idem, ſi ex hoc pudor primi aliquo modo ledatur. argu. d. l. mine. ⁊ l. Iudeos. ⁊ per officium iudicis ad quẽ ſpectat quies popularis, vt ff. de offi. prefec. vrb. l. j. §. quies Qñq; poteſt cõtingere qȯ multoruz de populo intereſt. Ponamus exemplum in alijs inſignijs, quã in his que portant pro armis, pone quendam fabrum eſſe doctiſſimum qui in gladijs, ⁊ alijs, operibus ſuis facit certa ſigna ex quibus opus ipſius magiſtri eſſe cognoſcitur, ⁊ per hoc tales merces melius vendũtur ⁊ auidius emũtur, tunc puto qȯ ſi alius faceret tale ſignũ poſſet prohiberi, quia ex hoc populus lederetur, acciperet enim opus vnius pro opere alterius. arg. l. j. de Lati. lib. tol. ⁊ de Iude. c. i
8 nonnullis. † Ex eadem, ratione dico de inſignijs quibus vtũtur
e notarij[e]. C. de aſſeſ. ⁊ do. l. nemo. §. nec callidis. ⁊ in aut. de inſtr. cau. §. ſed ⁊ ſi inſtrumẽta. verſi. oportet, ⁊ quod ibi no. vbi ſi aliꝰ ſignum alterius acciperet, poſſet ꝓhiberi. Idem de ſignis, quibus vtuntur fabricatores chartarũ de papyro, in ſimilibus per eaſdem rationes, ⁊ hoc ſimiliter expeditur iudicis officio, vt di-
9 ctum eſt. † Sed ſecundum hoc quero, quid releuet habere iſta arma ex conceſſione Principis, reſpondeo multum. Primo, quia eſt maioris dignitatis, ſicut dicimus in teſtamento facto coram principe. C. de teſtam. l. omniuz. Secundo quia non poſſunt ab alio prohiberi illa portare. C. de iureiuran. l. ij ⁊ ff. de mino. l. minor autem magiſtratus. in princ. §. ij. Tertio, qꝛ ſi duo aſſumpſerunt eadem arma, ſeu eadem inſignia, nec de prioritate, nec de

poſterioritate appareret, prefertur ille qui a principe habuit. l. ſi
duas. ff. de excuſ. tut. Quarto quia ſi eſſet in exercitu, vel alio lo
co, ꝗ quereretur quis deberet precedere, debent preferri illius
arma que a principe ſunt cōceſſa. ff. de albo ſcri. l. fi. C. de conſu. l.
j. lib. xij. ꝛ extra de maio. ꝛ obedien. c. per tuas. ꝛ arg. l. ſi duas. ff.
de excu. tut. Et predicta intelligo ceteris paribus. ſ. ꝙ alias illi
qui debent arma, ſint equalis dignitatis, alias precederent ar-
ma illius qui eſſet in maiori dignitate. arg. ff. de albo ſcriben. l. j.
10 ꝛ C. de conſul. l. j. lib. xij. Quero qualiter iſta arma, vel inſignia
tranſeant in ſucceſſorem. Reſpond. quedam ſunt vnius domus,
ſeu agnationis ꝛ iſta tranſeunt in oēs de illa agnatione deſcen
dentes ſiue ſint heredes patris, vel aui eorū, ſiue non, arg. ff. de
relig. l. familiaria. ꝛ l. ſeq. nec per diuiſionē poteſt aſſignare vni.
arg. C. de relig. l. ſi ſepulchrum. ad cognatos vero, vel affines nō
11 pertinent, vt C. de religio. l. ius familiarum. † Et hoc poſſet que
ri an baſtardi, vel ſpurij poſſint vti illis inſignijs ꝛ videtur ꝙ
non, quaſi non ſint de familia, vel agnatione, vt l. pronunciatio.
ff. de verbo. ſigni. contrarium tamen obſeruat in Tuſcia de con-
ſuetudine, cui ſtandum eſt. Quandoꝗ tñ multiplicantur hi, qui
portāt talia inſignia, vel arma, ꝛ cōſuetū eſt per aliquos aliquid
apponi vltra, vt ab alijs dignoſcantur, ꝛ diſcernantur, ꝙ lꝫ ſicut
nomini additur prenomē. Quedam vero ſunt inſignia alicuius
ſocietatis aliquorum negotiatorum ꝛ hic cum ſocietas ad here
dem non tranſit non eſt tractandum. Sed apud queꝫ remane
12 bit ſignum † ſocietate diuiſa: ꝙ enim omnes vtatur eo ſigno, non
eſt equum, vt dictum eſt. Reſpon. ſi quidem erat vnus in ſocieta
te, qui erat capitaneus, ꝛ quaſi magiſter ſocietatis, ſicut dicitur
in ſimili. ff. de leg. ij. l. peculiuꝫ. §. j. tunc apud eū debet remanere
ſignum, qꝛ ipſe erat inter ceteros maioris honoris. ar. ff. de fun.
inſtru. l. fin. Si vero hic non erat, tunc apud eum remanebit qui
erat ſocius maioris quantitatis, vt ff. fami. erciſ. l. ſi que ſunt cau
tiones. Quid ſi omnes ſunt equales: tunc ſorte dirimendū eſt,
vt d. l. ſi q ſunt cautiones, puto tñ qꝺ ſi, diſſoluta ſocietate, re-
maneat negotiator dꝫ remanere ſignum, hoc ideo qꝛ aliorum nō
intereſt. Item qꝛ quamuis diſſoluta ſocietas ſit, tamen negotia
tio remanet penes illum, ergo iniquum eſt qꝺ ſignum, quod e-
rat acceſſoriuꝫ negotiationi, ſeparetur ab ea, argu. C. communia
vtriuſꝗ iu. l. poſſeſſionum: quedā vero ſunt ſigna artificij cuiuſ-
dā, ſeu peritie. Et hic aduertendū qꝛ ꝗ ſunt ſigna quedam arti-
ficij, in quibus principaliter operatur qualitas loci. Exemplum
in Marchia Anconitata eſt quoddā nobile caſtrum, cuius no-
men Fabrianum, vbi artificiū faciendi chartas de papyro prin
cipaliter viget, ibique ſunt edificia multa ad hoc ꝛ ex quibuſdam
artificijs meliores charte veniunt, licet etiam in alijs faciat mul
tum bonitas operantis, ꝛ vt videamus hic quodlibet foliū char
te habet ſuum ſignū per quod ſignificatur cuius edificij eſt char
ta. Dic ergo quod iſto caſu apud illum remanebit ſignum, a-
pud quem remanebit edificium ipſum, in quo fit, ſiue iure pprie-
tatis, ſiue iure conductionis, ſiue in mala fide remaneat toto tē-
pore quo teneat, non poteſt prohiberi vti ſigno, ſicut in ceteris
iuribus realibus: arg. ff. de ſerui. ruſti. pred. l. via conſtitui. §. fin.
ꝛ ff. ſi ſer. ven. l. ſecunda. §. fi. ꝛ l. ſeq. ꝛ quemadmo. ſer. amit. l. vſuſ-
fructus, ꝛ l. ſequen. ꝛ idem in conductione talium officiorū, arg.
ff. loca. l. ſed addes. §. illud. ꝛ l. videamus. §. iteꝫ proſpicere. Que-
dam vero ſunt inſignia artificij, in quo principaliter bonitas ar-
tificij operatur, vt videmus in ſignis que apponūtur in ſpatis,
gladijs ꝛ alijs operibus metallorum, ꝛ iſto caſu omnes qui ſtāt
in vna ſtatione, poſſunt vti iſto ſigno quaſi magiſter principa-
lis iſtius ſtationis approbet illa opera, vt in authen. de tabe. §.
nos autem. ꝛ no. in gl. in verb. ipſis per ſe. que incipit ꝛ caue ti-
bi, in fin. gloſ. Si vero ſeparentur, tunc ſignum debet remanere
apud ipſum qui principaliter erat in ſtatione, arg. ff. de fun. in-
ſtru. l. fi. ꝛ ſ. dixi. Sed ſi forte omnes erant equales vbi inuicem
cōueniunt, apud quem remaneat illum ſignum, ſorte dirimetur,
vt dicta l. ſi que cautiones. fami. erciſcun.

13 Secūdo principaliter † eſt videdū, qualiter iſta arma,
ſeu inſignia ſunt pingēda inſigenda ꝛ portā-
da. Ad qꝺ ſciēdū eſt qꝺ qñꝫ portanť ī vexillis, ꝛ vehiculis. qñ-
ꝗ in veſtibus hoīs, qñꝗ in clypeis, qñꝗ in coopertis lectorū
ꝛ ſimilib⁹ locis ſtabilib⁹. Circa quodlibet pdictorum aliqua vi-
deamus circa quod ſciendum eſt, ꝙ iſta inſignia quandoꝗ ſu-
muntur ex aliqua re exiſtēte, vt multi aſſumūt aliquod animal,
vel caſtrū vel montē, vel florem, vel aliquod ſimile, quandoque
iſta inſignia non aſſumunť ex aliqua re exiſtente, ſed ſunt ſigna
ſimplicia, ſcilicet variationes quorundam colorū, vel per dimi-
dia, vel quarteria, vel per aliquas literas rectas trāſuerſas, vel
ſimiles, quandoque miſtum ex vtroque. His premiſſis videa-
14 mus † qualiter portentur in vexillis illa ſigna, que ſignificāt ali-
quam rem preexiſtentem. Ad quod dico, ꝙ ars imitatur natu-
ram, inquantum poteſt, vnde iſta inſignia debent eſſe ſecundū
naturam rei quam figurant, ꝛ non aliter. arg. l. ſi pater. in fin. l. ſe-
quen. ff. de adopt. ꝛ de ſta. hom. l. non ſunt liberi. De natura au
tem vexilli cum portatur in haſta ſecundum illum vſum ad quē
vexillum deſtinatur haſta pcedit, vexillum ſequitur. Unde qui-
cunque animal quod debet deſignari in vexillo, facies eius de-
bet reſpicere haſtam, cum de natura faciei ſit antecedere, idem
ꝛ in omni re, ꝛ figura que habet partes que denotantur per an.
ꝛ poſt vt in precedenti libro dictum eſt, tunc enim ſemper pars
anterior rei debet eſſe verſus haſtam, alias videretur retro ce-
dere tanꝗ monſtrum. Sꝫ ſi alicuius rei pars anterior ſolū por
taretur pro armis, ꝛ inſignijs, vt ſunt quidam qui faciē arietis,
vel bouis, pro ſuo ſigno portant, tunc non poteſt pars anterior
reſpicere haſtam, ſed a latere reſpicit. Sed dubitatur qualiter
15 † dicta animalia debent deſignari vtrum quaſi ſtent recta, an
quaſi per terram plane ambulent, vel quomodo: Reſpon. dicta
animalia debent deſignari de nobiliori actu eorum, ꝛ etiaꝫ quo
magis ſuum vigorem oſtendat. ff. de ſta. ho. l. queritur. ꝛ de ac-
quiren. rerum do. l. quicquid. §. cum partes. ſic etiam ab antiquo
vſitatum eſſe videmus quod princeps in maieſtate, pontifex in
pontificalibus depinguntur, ꝛ deſignantur. Nunc ad propoſitū
dico quod quedam animalia ſunt quorum natura fera eſt, vt ff.
de poſtul. l. prima. §. beſtias ꝛ iſta debent deſignari in actu fero-
16 ci, † vt Leo, Urſus ꝛ ſimilia, figuratur ergo Leo erectus, eleua
tus mordax ore ꝛ radens pedibus, ꝛ idem in ſimilibus animali
bus, ex hoc enim actu magis ſuum vigorem oſtendit. Quedam
ſunt animalia non ferocia, ꝛ in his inſpici debet nobilior eorum
17 actus diuerſimode. Unde † ſi quis equum pro ſuis armis porta
ret, non deberet eum deſignare rectum, ꝛ eleuatum, hoc enī vi-
tioſum eſſet in equo, ideo debet deſignare rectum, ꝛ eleuatum
parte anteriori aliqualiter, quaſi equ⁹ ſaliēs. ¶ In hoc enī actu
18 magis eius vigor oſtendiť. ¶ † Sꝫ ſi quis pro ſuis armis agnū
portet, tunc deſignare debet quaſi plane ambulantem per ter
ram. In eo enim actu maxime eius vigor oſtenditur. De qui-
19 bus ꝛ omnibus animalibus ſimilia dicenda ſunt. † Circa pedes
etiam aduertendum eſt, quod ſemper pes qui antecedat ſit pes
dexter, quia vt in preced. lib. dictum eſt, pars dextera eſt princi-
pium motus alia ſignare talē figuram leuam eſſet quod vitiuꝫ
ſonat vt ff. de edi. edic. l. qui clauum. §. item ſciēdum, ſed hic erat
dubium. Quid ſi in vna parte vexilli figuraretur tanquam pes
dexter precedere, ab alia parte videbitur pes ſiniſter precedere,
hec auteꝫ incongruitas magis euidenter apparet in his qui pro
ſuis armis aliquam literā, vel literas portant. Nam ab vna par
te ſunt litere recte, ab alia parte communiter, non eſt forma lite-
rarum, quod apparet ſi quis literas conuerſas a latere cōuerſo.
20 reſpicit. Sed dicendum eſt, quod † ſicut in literis reſpicitur alia
pars que reſpicit ſcribentem, non pars conuerſa, ita in vexillo
inſpicitur pars que reſpicit portantem, non alia, quod enim ex
alia parte eſt, non ex principali propoſito contingit ſed per acci
dens, ſicut ſi qs ſeipſum in ſpeculo aſpiciat, qꝺ eniꝫ in ſe dexte-
rum eſt in ſpeculo ſiniſtrum apparebit, ꝛ predicta vera in vexil-
lis que portantur ī haſta, cuius recta natura eſt, vt eleuata por
tetur ꝛ recta, vt ff. de ſerui. ruſt. pred. l. qui ſella. in prin. Sed ſi
21 quimur † de vexillis. ꝛ vexillulis que portantur in tubis, quarū
natura proprie eſt vt ad os tubicinum poſite, quaſi per planū
gerētes poſitū, tunc facies rei deſignate, vel pars anterior
debet inſpicere tubam ſicut haſtam, non enim tuba dꝫ eſſe an-
terior, ſed ſuperior, ꝛ ſic debet partem anteriorem illius vexilli
tube plane iacentis portare. Et predicta vera in dubio quādo
22 de proprietate armorum, ꝛ quid inſpiciat, tractatur. Sed ſi
portentur duo animalia ſe inuicem reſpicientia: ꝛ tunc nō eſt lo-
cus predicte inueſtigationi, quia in incertis, nō certis, locus eſt
coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. obli. ꝛ no. in l. nus
23 denūciatiōes. C. quomodo ꝛ quādo iudex. Circa ſecūdū no. qꝺ
quādo arma ſunt quedam inſignia ſimplicia. ꝛ varietates quo-
rundam colorum, tunc aduertendum eſt qualiter debent poni,
ꝛ in nobiliori loco poni. C. de offic. prefe. vrb. l. j. ꝛ de offic. re.
prouin. l. potioris gradus. ꝛ de cōſuli. l. j. lib. xij. Item premit.
quod locus prior. ꝛ ſuperior eſt nobilior poſteriore, ꝛ inferiore
d. l. potioris. ꝛ ff. de al. ſcrib. l. j. hoc premiſſo dico. qꝺ arma quā-
doque variantur per medium, vt quia quis portat banderiam
duorum colorum tunc aut diuiduntur per medium ante, ꝛ poſt
in iſtis caſibus in dubio etiaꝫ color nobilior debet eſſe ſuperior
eſt, in ea parte, que reſpicit celuꝫ, vel ante. i. in ea parte que reſpi-
cit haſtam. Si vero variatur per quarteria, tunc nobilior color
debet eſſe in quarterio ſuperiori, ꝛ anterior, ppe haſtā. Si vero
variať per liſtas directas, tūc liſta coloꝝ nobilior dꝫ eſſe ppe
haſtā. Si vero variať per liſtas trāſuerſales, liſta nobilioris co-
loris dꝫ eſſe verſus celuꝫ. Si vero liſte, vel bande ſint pendētes
tunc cū haſta habet ſe tanquā pars prior in bāderia, ideo pars
magis eleuata debet reſpicere haſtam. Iſta omnia probātur ex
preſup-

preſuppoſitis ſed dubitatur quis color ſit nobilior, tunc aduer-
tendum eſt diligenter. Nã color vnus eſt nobilior altero reſpe-
24 ctu eius quem repreſentat ſecundũ ſe. Primo† color aureus no-
bilior eſt: quia per eum repreſentatur lux. ſi quis enim vellet fi-
gurare radios Solis, quod eſt corpus magis luminoſum, hoc
non poſſet congruentius facere quam per radios aureos, con-
ſtat autem quod nil luce nobilius ⁊ certe nihil eſt. C. de ſum. tri-
nita. ⁊ fide cath. epiſtola inter claras. ibi, nihil eſt em̃ quod lumi-
ne clariore preſulgeat, ⁊ C. ne fil. pro pat. auf. habita. ibi, totus
mũdus illuminat. Et ideo in ſacra pagina pro re maxime excel-
lentie figuratur, vt ibi fulgebunt iuſti ſicut Sol. Math. vij. ⁊ a-
libi, Reſplenduit facies eius, ſicut Sol. vt Matthe. xvij. et pro-
pter huius nobilitatem nulli licet portare veſtes aureas, niſi
Principi. C. de veſti. holo. ⁊ aura. l. j. ⁊ ij. lib. xij. Sequens color
25 nobilis eſt, † color purpureus, ſeu rubeus, qui figurat ignem, qui
eſt ſuper alia elemẽta, ⁊ nobilius elementorum eſt ⁊ corpus poſt
Solem ſecundario luminoſum ⁊ propter eius nobilitatem nul-
li licet portare veſtes comptas eius colore, vt C. de veſt. holo. l.
ſecunda ⁊ iiij. ⁊ v. lib. xj. ⁊ in dicta lege exprimitur dictum colorẽ
26 eſſe nobiliorem alijs. Sequẽs† poſt predicta color eſt azureus,
per eum enim figuratur nobilis aer qui eſt corpus tranſparẽs,
⁊ diaphanũ, ⁊ maxime receptiuum lucis, ⁊ eſt elementuz ſeq̃ns,
poſt ignem, nobilius alijs, vnde predicti colores propter id qđ
27 repreſentant dicuntur nobiliores. Qualiter† autem colores di-
cuntur nobiliores ſecundum ſe, dico, ſicut lux eſt nobiliſſima, ei⁹
contrarium dicunt tenebre, ⁊ ſic viliſſime: ſic in coloribus ſecun-
dum ſe color albus eſt nobilior, quia magis appropinquat luci.
Color niger eſt infimus, quia magis appropinquat tenebris.
Colores autem medij ſunt nobiliores, et etiam minus nobiles
ſecundum plus ⁊ minus, quod appropinquãt albedini, vel ni-
gredini. Iſtud videt dictũ Ariſt. in lib. de ſenſu, ⁊ ſenſato. Di-
xit, ꝙ quando ꝙ iſta arma portantur ſuper veſtibus hominum,
28 nunc iſtud† ꝙ in armis habet ſe vt pars ſuperior debet eſſe ver-
ſus caput hominis, qđ vero habet ſe, vt inferior, verſus pedes.
b Item in eo quod depingitur in anteriori parte hominis [b] vt in
pectore pars nobilior armorum debet reſpicere latus dextrum,
eſt enim illa nobilior pars, ⁊ principium vt in precedentibus
29 dictum eſt. De eo† vero quod depingitur a parte poſteriori ho-
minis poteſt dubitari. Pro cuius declaratione premitto illam
q. que fuit inter Iudeos ⁊ me dum Hebraicum addiſcebam, di-
cebant em̃ quod mos ſcribendi noſter nõ erat rationabilis. In-
cipimus em̃ a latere ſiniſtro ſcribere ⁊ trahimus literam ad la-
tus dextrum, et illud quod debet eſſe principium motus eſt ter-
minus, ⁊ illud quod dz eſſe terminus, eſt principium, ac modus
ſcribendi eorum eſt rationabilior, quia incipiũt a latere dextro,
⁊ vadunt verſus ſiniſtrum. Ad quod tollendum dicebam qđ ali-
quid rationabiliter debet fieri reſpectu finis, ad quẽ ordinatur,
ideo finis dicitur primus intellectus operantis ⁊ hec naturali-
ter ſunt vera ⁊ probatur per legem. Nam ⁊ ſi intellectus operã-
tis, finis ſit rationabilior, et ſi poſtea non ſequitur, non dicitur
rationabiliter operari. ff. de neg. geſt l. ſed an vltro. §. j. cũ ſimi.
Sed predicta ſcriptura fit, vt legatur. Legere autem eſt oculis
inſpici. ff. de his que in teſta. delen. l. j. §. j. ⁊ ſic legere fit per vi-
ſum videre autem eſt facti, vt Phyſici dicunt: ſcriptura autem
repreſentata in oculis noſtris agit in oculos noſtros oculi autẽ
pati dicũt, quod patet: quia ex hoc leduntur. Cum ergo ſcriptu-
ra agat in oculis, debet iſta actio incipi a latere dextro ipſius
ſcripture, quia illud latus eſt principium motus ſeu actionis, ſz
latus dextrũ ſcripture, que nos reſpicit, eſt reſpectu lateris no-
ſtri ſiniſtrum, ſicut ſi homo voluat vultum ſuum verſus meum
directo, latus eius dextrum reſpectu mei eſt ſiniſtrum. Et ſic ap
paret quod nos in ſcribendo magis rationabiliter operamur,
inſpicimus enim finem ſi vt a latere dextro ſcriptura in omnib⁹
incipiat operari ſecundum modum Iudeorum, incipiat a late-
re ſiniſtro. Ad propoſitam queſt. qualiter arma debeant pingi
rationabiliter a parte ſuperiore ſuper veſte hominis, dico quod
illa pars armorum que ſe habet vt anterior vel vt nobilior, dz
eſſe verſus latus ſiniſtrum hominis portantis. Ratio, quia illius
arma ſi quis alius reſpiciat recta illa videat, facies ergo iſtius
arma a parte poſteriori. Sed fingo vnum hoĩem habere vnam
faciem retro, proculdubio latus quod erat ſiniſtrũ ex parte po-
ſteriori, erit dextrum. Sed pone aliquem velle ſcribere Latine
inſpeculis alicuius, abſque dubio incipiet, a patre ſiniſtra, qm̃
30 illo reſpectu litere erit dextra, vt ſupra oſtenſum eſt. † Ex his e-
tiam apparet quod litere, ⁊ arma debent incidi in ſigillis per
conuerſum, quoniam fit ad finem imprimendi in ceram, vel aliã
materiam, ⁊ remanet rectum ⁊ ſic inſpicere debemus finem ad
quem fit, non id quod fit. Si vero incideretur in aliqua re, non
ad ſigillandum, ſed vt ſic eſſet tunc debet incidi directe. Quan-
31 doque† dicta arma depinguntur in clypeis, tunc ſimiliter pars
clypei, que ſecundũ naturam portandi reſpicit latus dextrũ, illa
enim aſſumitur, vt potior vt patet ex his que dicta ſunt. Quan-
32 doque† portantur, ⁊ pingunt in coopertis equorum, et tunc ſiue
a parte dextra, ſiue a parte ſiniſtra debet reſpici, pars nobilior
caput equi, mõſtruoſum em̃ eſſet quod vnus caput equi reſpice
ret, ⁊ alius caudam: hoc autem quod nulli liceret magis accide-
ret. ⁊ cum deberent ſtare in fronte, vel in groppa tũc latus dex-
33 trum reſpiceret, ſecundum ea que dicta ſunt. Quandoque de-
pinguntur in coopertis lectorum, ⁊ ſimilium, ⁊ tunc debet inſpi-
ci ea res in qua dz pingi, cum ſtat in ſuo proprio eſſe, ſunt em̃
in coopertorijs lectorum quedam partes que circa lectum, que-
dam vero que plane iacent ſupra. ⁊ in parte iacenti formam pin-
gendi ſumunt a forma hoĩs iacentis in lecto, in parte vero pẽ-
denti. In omni autem loco aſſumatur forma pingendi arma, a
forma hominis recte iacentis. Quandoque figurãtur, vel pin-
guntur in parietibus, vel alijs ſtabilibus locis, ⁊ tunc ſi quidez
locus vbi pingitur hz ſe vt paries, conſideratur paries, vt fa-
ciem ſuam voluat verſus nos. ⁊ ſic latus dextrum parietis co-
gnoſcetis ⁊ ſic facies nobilior armorũ voluatur verſus partem
dextrã. Predicta vera niſi ex cã, quid em̃ ſi in medio vnius pa-
rietis depingatur ſtatua Principis, vel alterius excellẽtis, vel
forte arma regia, tunc alia arma que ab vtraque parte depin-
guntur debent illam ſtatuam, vel ipſius arma inſpicere, non in-
ſpecto a dextris, vel ſiniſtris voluatur, ad ſimilitudinem homi-
num trium circa dñm exiſtentium homines em̃ ſe voluunt ver-
ſus eum: ſed ſi locus vbi pingitur hz ſe, vt celum, veluti camere,
vel aule, tunc ex dictis in precedenti lib. cognoſcendum eſt, vbi
dicatur caput, ⁊ vbi aule, vel camere, poſtea finge hominem ia-
centem, ⁊ vultum verſus nos voluentem, ex quo conſidera dex-
tram partem ⁊ ſiniſtram ⁊ ſic modum depingendi, ⁊ ingreſſuz,
vt ex precedentibus patet. Si autem locus vbi pingitur habet
ſe, vt celum, ſeu terra, tunc eodem modo conſidera caput, et pe-
dem iacentem ibi ⁊ voluentem vultum verſus nos, ⁊ cognoſces
dextram, ſiue ſiniſtram, ex quo modum rationabilem depingẽ-
di inuenies. Unum tamẽ ſcias quod licet arma ſua, ⁊ inſignia
ſua poſſet in terra ſculpere vel depingere, tamen arma alicuius
domini ſui, vel maioris non licet in terra ſculpere, vel pingere,
vt C. ne li. ſig. ſalua. Chriſti ⁊c. in rubro ⁊ nigro ⁊c.

ADDITIONES.

a Tho. Dip. ¶ Inſignia doctoratus. No. quod ſi quis nõ eſt doctor, ⁊ portat inſignia doctoratus tenetur pena falſi, adde Bar. in l. eos. §. fina. ff. de fal. ⁊ in l. reddatur. C. de pfeſſo. ⁊ medi. lib. x. cum concor. de quibus per Felynum in proe. Gregoria. cui adde do. Fel. in c. vt apoſtolice. de priuil lib. vj. faciunt not. per docto. in l. Barbarius. ⁊ ibi vide Iaſ. de offic. preto. Limita tamẽ prefatam concluſionem Alexan. in d. l. eos. in addi. Barto. ſi doctorẽ ſe appellat, ⁊ aliquem actum facit doctori conuenientem, quia tunc tenetur pena falſi, alias non ⁊ adde quod ita videtur eſſe de mente Bald. in l. qui pretextu. C. de ſacroſan. eccle. ⁊ in ſpecie Ludo. Roma. in l. qui in aliena. §. interdum. ff. de acgrẽ. hered. ⁊ do. Maſue. de Peru. in repet. rub. C. de teſtamẽ. milit. Secũdo limita ſi fuiſſet priuatus doctoratu, ⁊ vteretur inſignijs doctoratus: quia tunc extra ordinem debet puniri, per ea que not. Barto. de notario in l. data opera. C. qui accuſ. non poſſeſ. cum concor. de quibus ⁊ per Iaſ. in l. ſciẽdum. §. ſi. ff. qui ſatiſda. cog. ⁊ ſcripſi plene in tractatu meo de preſtan. doc. lib. iiij. de inſignijs doctoratus. in xj. queſt. princip.

b ¶ Depingere. Uide Iaſ. in l. j. C. vt nemo priuatus. in prin. vbi dicit quod inſignia principis non debent depingi, niſi ſuper rebus que ſunt principis, prout videmus in armis ſancti Marci que non pinguntur ſuper hoſtium domus niſi ſint illuſtris.

c ¶ Tunc conſiliario. Uide Marti. Lauden. in ſuo tracta. de leg. maxime principium in concluſione xxxv. in fin. vbi dicit, quod Bar. in legatione, qua vſus fuit ad imperatorem Carolũ quartum Piſis nomine cõmunis Peruſij, impetrauit arma de quibus hic, ſed vide Barto. hoc dicentem in l. Gallus. §. forſitan. in j. queſtio. ff. de lib. ⁊ poſthu. quem non alleg. do. Marti. ⁊ dicit Ange. de Peru. in l. quiſquis. C. ad legez Iul. maie. ꝙ Carolus quartus quando aſſumpſit Barto. in ſuum conſiliarium fecit illum illuſtrem. de quo per Iaſ. in l. j. ff. de offic. eius cui manda. eſt iuriſdictio.

d ¶ Non in alieno. Uide Paulum de Caſt. do. Alexã. ⁊ do Iaſ. in rubri. C. vt nemi. liceat ſine iud. autho. vbi ponunt caſum qui fuit de facto de quadaz fraternitate que fecit depingere arma in vna poſſeſſione, ſuper quam habuerunt ſententiam et pendebat appellatio quod non poterat, ⁊c.

e ¶ Notarij. Uide plene per Fely. in proemio Grego.

f ¶ Precedere. Facit qđ dicit d. Abb. in c. p tuas. de maio. ⁊ obe. quod miles creatus a maiore precedit militem creatum a minore, quamuis prius idem dicat Franc. Tig. in l. ij. de albo ſcri-

ben. Secundo facit quod doctor creatus ab Imperatore pre-
cedit doctorem creatum ab alio inferiore, licet prius ſecundum
Lud. Ro. in l. ſi vero. §. de viro. in xlix. fallen. ff. ſol. matri. quem
refert, ⁊ ſequitur Alex. in l. ij. §. prius. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊ ibi vide
Iaſo. Adde do. Manſuetum de Peruſio, in repe. rub. C. de te-
ſta. mil. ⁊ Mar. Lauden. in ſuo trac. de digni. in conclu. xvj. et
eundem in conclu. xxxij. Tertio facit quod dicit Franc. Tig. in
d. l. ij. ff. de albo ſcriben. de canonico facto a papa, quod debet
preferri canonico facto ab inferiore. de quo per Ancr. Sicu.
cap quod clericus. de foro compe. ⁊ Fel. in d. cap. per tuas. de
maio. ⁊ obedien. de quibus plene ſcripſi in tracta. meo de pre-
ſtan doct. lib. j. in xvij. q. ij. q. prin. ⁊ in ix. lib. xv. q. princ.

g ¶ An baſtardi. Vide plene de hac queſtio. per domi. Nicol. de Vbal. auditorem Rote digniſſimum, in ſuo tracta. de ſucceſſio. ab inteſta.

✱ Sed apud. Adde ⁊ vide ad hanc materiã Do. Pet. de Vbal. in tracta. de duo. frat. in xj. parte princip. verſi. xj. quero. vbi late examinat.

b Th. Dip. ¶ Parte hominis. Vide per do. Barth. Ver. in ſuo tract. de Impe. militum eligendo. in j. priuil. dignitatis, vbi omnino videas, vbi arguit contra dominos Venetos.

¶ Hunc tractatum de Inſignijs, ⁊ armis editum a do. Bart. de Saxoferrato publicauit poſt mortem dicti do. Bar. do. Nicolaus Alex. legum doctor, generq; ſuus, octauo die Ianuarij.

Tractatus De Alimentis.

1 ☞ Alimentorum appellatione continentur omnia neceſſaria ad vitam, ſine quibus corpus humanum ali non poteſt.
2 Alimenta remiſſa tranſactione, vel pacto non remittitur veſtiarium vel habitatio.
3 Alimenta debita iure ſanguinis debentur etiam magiſtro tribuenti liberales artes, ſecus ſi debentur ex diſpoſitione hoĩs.
4 Lectus quod debeatur illi, cui legata ſunt alimenta, vel victus, vel educatio.
5 Famulo, ſi legatur vita in domo teſtatoris, debẽtur omnia neceſſaria ad victum.
6 Alimentis legatis vel ſi legatur victus, vel educatio, debentur medicine.
7 Cibario, vel diario legato, non veniunt veſtitus, nec habitatio, nec medicine.
8 Pater cogitur alimentare filium neceſſitate nature, ⁊ filius patrem.
9 Filius emancipatus qui non alit patrem, poteſt in patriam poteſtatem reuocari.
10 Filius nolens alere patrem, poteſt exheredari ⁊ eſt iuſta cã.
11 Pater ex cauſis ex quibus poteſt filium exheredare, ex illis poteſt eis denegare alimenta.
12 Pater filium, ⁊ filius patrem tenetur alere, niſi alẽdus habeat artem ex qua ſuſtentari poſſit.
13 Mater alit filium vſque ad triennium, ⁊ etiam poſt, ſi pater eſt inops ⁊ ipſa diues.
14 Pater non alens filium, qñ tenetur lege Cornelia de ſicarijs.
15 Frater tenetur alere fratrem, vel ſororem.
16 Socer tenetur alere nurum.
17 Pater filium naturalem, ⁊ etiam natum ex damnato coitu de iure canonico alere tenetur.
18 Alimenta ſi relinquuntur alicui, cui diuerſimode preſtare conſueuit teſtator debentur inſpecto tempore teſtamenti.
19 Iudex conſtituit alimenta deberi per vnum heredem, quando plures heredes ſunt inſtituti et incommodum eſſet legatarios conuenire ſingulos.
20 Alimenta non debentur per eum, qui eſt ſoluendo pro eo qui non eſt ſoluendo.
21 Alimenta ſi ſunt relicta, an debeantur menſtrua, vel annua.
22 Alimenta preſtantur iuxta teſtatoris conſuetudinem, ſi de ea non conſtat, arbitrio boni viri.
23 Legatum alimentorum quando factum eſt pauperi, dicitur ad pias cauſas.
24 Alimenta in quo loco preſtantur.
25 Filius preſtans alimenta patri, illa portat ad locum vbi pater eget, ⁊ degit.
26 Filius an alat patrem deportatum.
27 Incapax, cui alimenta ſunt legata, admittitur officio iudicis.
28 Alimenta preſtans coniuncto, quando repetat.
29 Alimenta an petantur pro tempore futuro.
30 Alimenta preſtans per triennium inducit obligationem perpetuam.
31 Legatum alimentorum non minuitur, licet teſtator diminuat in codicillis ad tertiam legata facta in teſtamento.
32 Eſtimatio pro alimentis preteritis debetur pro habitatione, medicinis ⁊ ſimilibus, pro frumento, vino oleo, carnibus, ⁊ veſtibus non, ⁊ peti poteſt.
33 Tranſigere ſuper alimentis debitis, vel ex contractu inter viuos, vel vltima voluntate quando poſſit.
34 Ratio quare ſuper alimentis debitis ex contractu tranſigatur non ſuper debitis ex vltima voluntate.
35 Paciſci ſuper alimẽtis ſine decreto non poteſt quando debentur ex vltima voluntate.
36 Alimenta ex vltima voluntate quomodo intelligantur deberi.
37 Tranſactio ſuper alimentis, ſi alimentandus facit ſuam conditionem meliorem, tenet ſine decreto.
38 Alimenta ſi ſunt relicta pluribus, hi inter ſe ſine pretore non tranſigunt.
39 Ciuitas petit legatum factum ad alimenta pauperum.
40 Extraneus heres filij tenetur alere patrem filij.
41 Monaſterium ſuccedens monacho tenetur alere patrem monachi.
42 Ratio preſtandi alimenta venientibus per ſexum femininum non eſt par, ſicut venientibus per maſculinum.
43 Abbas alit monachum pendente queſtione an ſit monachus.
44 Res que vendi non poteſt venditur pro alimentis.
45 Vaſallus alit dominum egenum.
46 Tutor denegans alimenta pupillo, remouetur a tutela, et punitur.
47 Sententia ſuper alimentis eſt diffinitiua, ⁊ ab ea appellatur, tamen interim alimenta preſtantur.
48 Vir alit vxorem nullam dotem habentem ſi ei operetur, vel per eam non ſteterit.
49 Vxor alit virum inopem, ⁊ eius bona habet obligata pro reſtitutione.
50 Tutor tenetur alere matrem, ⁊ ſororem pupilli egentes.
51 Tutor pauper debet ali de bonis pupilli.
52 Alimenta debentur ex fructibus, ⁊ reditibus.

a TRactaturus De alimentorum[a] materia, quia alimenta deberi cõtingit tam ex iure naturali quam ex iure ſanguinis, ⁊ affectionis, tã ex hoĩs mortui diſpoſitione, quã ex diſpoſitione viuentis, ⁊ qr que a natura ſunt digniora eſſe noſcuntur, ideo de his alimentis putaui prius oſtendere, que a natura debentur, deinde ſucceſſiue dicam de his, que hominis voluntate debentur, ⁊ ſubdam queſtiones quaſdam, ⁊ dubia particuilibet adaptanda. Et quia fruſtra eſt de alimentis querere, ſeu tractare, niſi ſcrutemur quid eorum appellatione contineatur. Ideo quero

1 quid † continetur alimentorum appellatione? Et dico, ſi tractamus de alimentis preſtandis, appellatione alimentorum continentur omnia neceſſaria ad vitam, ſine quibus corpus humanum ali non poteſt, vt cibaria, alimenta ⁊c. que bonum natura demonſtrat. Item habitatio, vt l. legatis alimentis. ff.

b de alim. ⁊ cib. lega. Item calcearium,[b] vt l. cum hi. §. de calceario.

2 ff. de tranſac. Si vero tractemus † de alimentis remittendis tranſactione, vel pacto, remittens alimenta ſimpliciter, non videtur remittere veſtiarium, vel habitationem, vt l. cum hi. §. qui tran-

3 ſigit. ff. de tranſact. Quero, an ei, † cui debentur alimenta, de-

c beantur ſumptus [c] preſtandi magiſtro qui eum imbuit liberalibus artibus? Dic, aut alimenta debentur iure ſanguinis, vt ſ. dicam, ⁊ tunc tales ſumptus debentur. caſus eſt in l. qui filium. ff. vbi pup. educ. deb. Aut debent ex diſpoſitione hoĩs, et tunc non debentur. caſus eſt in d. l. legatis. Quid ſi debeat educari?

4 Reſpon. idem eſt. l. fina. de alimen. ⁊ cibar. lega. Quero, † an in dictis tribus caſibus parem ſignificationem importantibus con-

d tineatur lectus,[d] vt ille cui legant alimenta, vel victus, vel educatio debeat habere lectum? Reſpon. ſic. l. quos nos §. verbum viuere. ff. de verbo. ſigni. cum viuere non poſſit quis cõmode ſi-

5 ne eo, vt ibi no. Quero, † ſi aliqs legat vitã famulo ſuo in ſua domo, vt quotidie faciũt teſtatores. qd videat legatum? Reſpon. quod videntur legata omnia que ad victũ ſunt neceſſaria, ⁊ ſic omnia predicta, vt probatur in dicta l quos nos. §. verbum vi-

6 uere. ff de ver. ſigni. Quero † an illi, cui debent[e] alimenta vel vi-

e ctus, vel educatio debeant medicine? Credo quod ſic, cum non ſit poſſibile ſine eis ducere vitam ſuam, ⁊ ſic debent, cum neceſ-
ſarium

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN